

კორონავირუსის პანდემიის ნეგატიური გავლენა ტურიზმზე

ვალერი მოდებაძე

სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს საპატრიარქოს ქართული უნივერსიტეტის პროფესორი

აბსტრაქტი

სტატიაში აღწერილია თუ რა ნეგატიური გავლენა იქონია კორონავირუსის პანდემიამ როგორც, საქართველოს, ასევე ევროპის ტურისტულ ინდუსტრიაზე. მკვეთრად შემცირდა, როგორც საქართველოში, ასევე ევროკავშირში ვიზიტორებისა და ტურისტების რაოდენობა, რამაც მომავდინებელი დარტყმა მიაყენა ტურიზმის სექტორს. პანდემიის გამო, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებმა შემოიღეს მკაცრი შეზღუდვები: შემცირდა საერთაშორისო საჰაერო მიმოსვლა, გამკაცრდა სასაზღრო კონტროლი. ტურისტების რაოდენობა მკვეთრად შემცირდა აეროპორტების დახურვის, ფრენების შეჩერების და მკაცრი შეზღუდვების შემოღების გამო. როგორც საქართველოს, ასევე ევროპის სხვადასხვა ქვეყნის ტურისტული ინდუსტრია ამჟამად სულს ლაფავს და მოითხოვს ხელისუფლების მხრიდან სათანადო რეაგირებას და კრიზისის მართვის სტრატეგიის შემუშავებას. პანდემია თუ დიდხანს გაგრძელდა, მან შეიძლება მომავდინებელი დარტყმა მიაყენოს განსაკუთრებით იმ ქვეყნებს, რომელთა ეკონომიკა არ არის დივერსიფიცირებული და მხოლოდ ერთ დარგზე, ტურიზმზე არის დამოკიდებული.

საკვანძო სიტყვა: კორონავირუსი, პანდემია, ტურიზმი, ტურისტული ინდუსტრია.

შესავალი

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში მსოფლიოში არაერთი ეპიდემია თუ პანდემია გავრცელებულა, თუმცა არც ერთ მათგანს არ ჰქონია ისეთი დამანგრეველი გავლენა გლობალურ ეკონომიკაზე, როგორც COVID-19-ს. კორონავირუსმა კატასტროფული ზიანი მიაყენა განსაკუთრებით ტურისტების სექტორს.

2019 წლის დეკემბრის შუა რიცხვებში ახალი ინფექციური დაავადება – კორონავირუსი გავრცელდა ჩინეთის ერთ-ერთ ყველაზე ხალმხრავალ ქალაქ ვუჰანში. ვირუსი სწრაფად მოედო ჩინეთის მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებს, რის გამოც ჩინეთის ხელისუფლება იძულებული შეიქმნა გაეტარებინა მკაცრი ზომები ვირუსის შესაჩერებლად. ჩინეთის ხელისუფლებამ ვირუსის შესახებ საჯარო განცხადება გააკეთა 2020 წლის იანვრის ბოლოს, როდესაც ვირუსი უკვე სწრაფად ვრცელდებოდა, როგორც ჩინეთის მეზობელ ქვეყნებში, ასევე დასავლეთში. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ ახალი დაავადება მალევე მიიჩნია, როგორც უპრეცედენტო გლობალური პანდემია. საგანგაშო მდგომარეობის გამო ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია იძულებული შეიქმნა მსოფლიო მასშტაბის საგანგებო მდგომარეობა გამოეცხადებინა 2020 წლის 30 იანვარს. (Yang Yang, Hongru Zhang & Xiang Chen, 2020)

ვირუსის სწრაფი გავრცელების გამო 2020 წლის მარტში აშშ და ევროპა უკვე პანდემიის ეპიცენტრი გახდა. ბევრი ქვეყანა იძულებული შეიქმნა მკაცრი შეზღუდვები დაენესებინა გადაადგილებაზე და ადამიანების მობილობაზე. 2020 წლის მარტში ვირუსის გავრცელება დადასტურდა 190 ქვეყანაში, რის გამოც დაიხურა დიდი რაოდენობით საწარმო და დაწესდა გადაადგილებაზე მკაცრი შეზღუდვები. ბიზნესების და საწარმოების დახურვის გამო, 2020 წლის აპრილის მონაცემებით

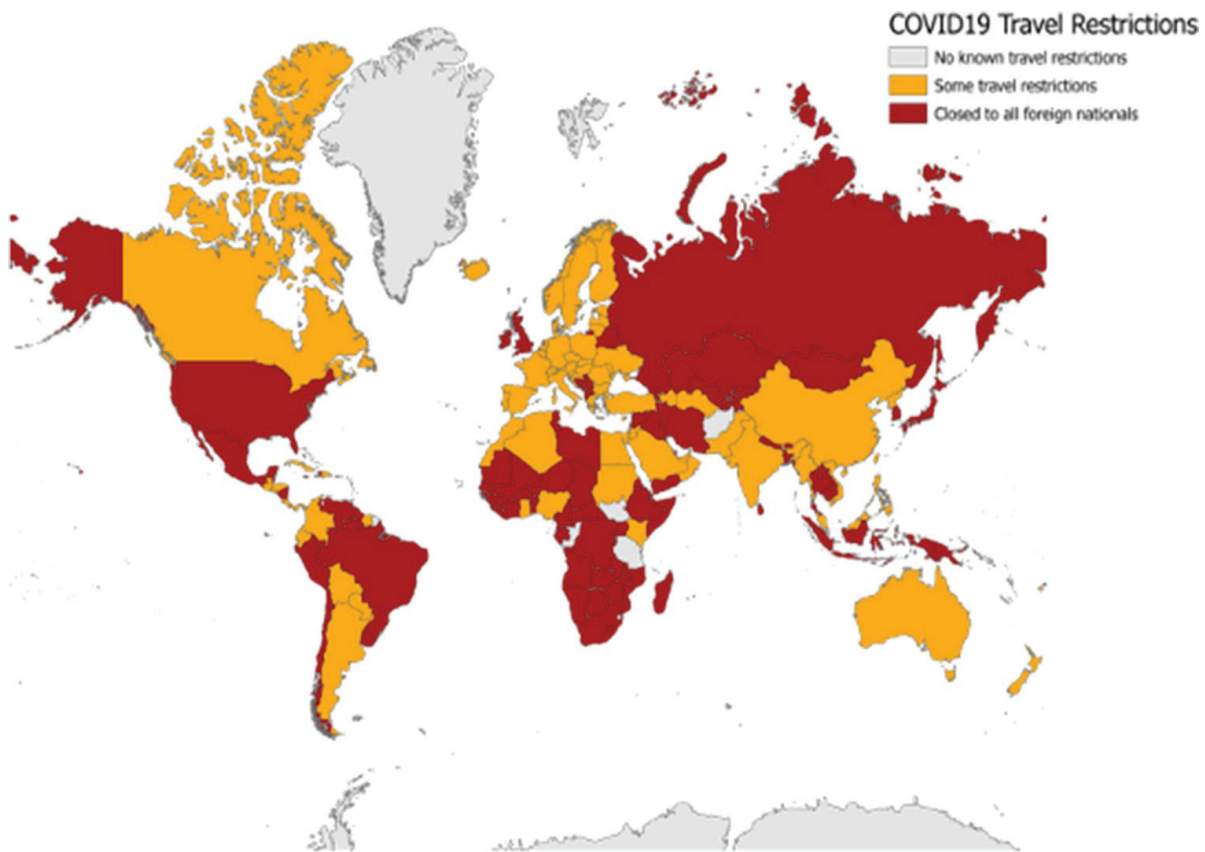
ლიკლომატია და სამართალი

დაზარალდა მსოფლიო სამუშაო ძალის 81 %. (Colin Charles Williams, 2020).

პანდემიამ გამოიწვია საერთაშორისო საჰაერო მიმოსვლის სწრაფი შენელება. ბევრმა ქვეყანამ დაანება აკრძალვები მოგზაურობაზე, ჩაკეტა საზღვრები და შემოიღო მკაცრი საკარანტინო ზომები, რის გამოც საერთაშორისო და შიდა ტურიზმი მკვეთრად შემცირდა. მკვეთრად შემცირდა მოგზაურთა რაოდენობა მსოფლიოში და ერთ დროს ტურისტებით გადაჭედილი ევროპული ქალაქები დაცარიელდა.

პანდემიის გავრცელების გამო, ევროპული ქვეყნის ლიდერები საჯაროდ მოუწოდებდნენ მოგზაურებს, რომ დაბრუნებულიყვნენ თავიანთ სამშობლოში და შეენყვიტათ მოგზაურობა მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში. მაგალითად, 2020 წლის 23 მარტს ბრიტანეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა მოუწოდა ბრიტანელ ტურისტებს, რომ დაბრუნებულიყვნენ სამშობლოში. (Stefan Gössling, Daniel Scott & Michael Hall, 2020).

საერთაშორისო მოგზაურობა სულ უფრო რთულდება საზღვრების ჩაკეტვის, აეროპორტების დახურვის, ფრენების შეჩერების და მკაცრი შეზღუდვების შემოღების გამო.

მსოფლიო რუკაზე წითელი და ყვითელი ფერით აღნიშნულია ქვეყნები, რომლებმაც მოგზაურობაზე შეზღუდვები დაანესეს კორონავირუსის გავრცელების გამო.

პანდემიის ზეგავლენა ევროპის ტურისტურ ინდუსტრიაზე

პანდემიამ დიდი ზარალი მიაყენა ევროპის ტურისტულ ინდუსტრიას და ფაქტობრივად მისი გაჩერება გამოიწვია. თუ გავითავალისწინებთ იმ ფაქტს, რომ ტურიზმი არის ევროპული ეკონომიკის დიდი სეგმენტი, მაშინ უკეთესად გავიაზრებთ იმას, თუ რა დიდი რაოდენობის მუშახელმა დაკარ-

გა სამუშაო პანდემიის შედეგად. 2016 წლის სტატისტიკური მონაცემების თანახმად, ტურიზმის ინდუსტრიაში დასაქმებული იყო ევროკავშირის სამუშაო ძალის 9.5 %, კერძოდ, 13.6 მილიონი ადამიანი. რთული მდგომარეობის გამო, შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციამ მოითხოვა კონკრეტული ზომების განხორციელება მთავრობის მხრიდან მშრომელთა უფლებების დასაცავად და ეკონომიკისა და დასაქმების სტიმულირებისათვის. შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია მოითხოვდა სახელმწიფოებისგან სწრაფი და კოორდინირებული პოლიტიკის გატარებას: დაზარალებულთა სოციალური დაცვის შემოღებას, დასაქმების შენარჩუნების სტიმულირებას და დაზარალებული საწარმოებისთვის ფინანსური და საგადასახადო შეღავათების შემოღებას. შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის დეკლარაციის თანახმად, დასაქმებული ხალხისა და მათი ოჯახის წევრების ჯანმრთელობის დაცვა მთავარი პრიორიტეტი უნდა ყოფილიყო ყველა ქვეყნისათვის. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმო თითოეულ სახელმწიფოს დაბალი შემოსავლების მქონე და სოციალურად დაუცველი მშრომელებისათვის (ILO, 2020).

ევროპა, რომელიც კორონავირუსის სწრაფი გავრცელების გამო, პანდემიის ეპიცენტრი გახდა, გადამწყვიტა კონკრეტული ზომები მიეღო მშრომელთა უფლებების დასაცავად. ევროკომისიამ 100 მილიარდი ევროს ოდენობის დახმარება გამოყო უმუშევართა დასახმარებლად. ევროკომისიამ ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებს სესხი გამოუყო, რომ მაქსიმალურად დაეცვათ დასაქმებულები სამსახურიდან განთავისუფლების და შემოსავლის დაკარგვის შემთხვევაში. სხვადასხვა სახელმწიფოს ლიდერებმა გადამწყვიტეს როგორც დაზარალებული ტურისტული კომპანიებისათვის, ასევე ტურისტულ ინდუსტრიაში დასაქმებული ხალხისათვის უპრეცედენტო მოკლევადიანი ფინანსური დახმარება გაენიათ.

მთავარი პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ ევროპაში არის დიდი რაოდენობით დაურეგისტრირებელი საწარმოები, რის გამოც მათ არ შეუძლიათ მოკლევადიანი ფინანსური მხარდაჭერის მიღება. განსაკუთრებით ტურიზმის ინდუსტრიაში არის დიდი რაოდენობით ასეთი საწარმოები. ძირითადად მათ რიცხვს მიეკუთვნება მცირე ბიზნესი, მაგალითად პლიაჟზე დასაქმებული ხალხი, არალიცენზირებული გიდები, მცირე საოჯახო სასტუმროები, რესტორნები და მაღაზიები. ხშირ შემთხვევაში, მათ მცირე საწყისი კაპიტალი სჭირდებათ და ხშირად არიან საოჯახო ბიზნესის წარმომადგენლები. (Williams, 2017) ეს დაურეგისტრირებელი საწარმოები ვერ მიიღებენ ვერანაირ დახმარებას მთავრობის მხრიდან.

მეორე მხრივ, ევროპაში არის ასევე ისეთი რეგისტრირებული საწარმოები, რომლებიც არ ახდენენ ყველა ტრანსაქციების დეკლარირებას. ამ საწარმოებს საშუალება ექნებათ მიიღონ მხარდაჭერა მხოლოდ მათი დეკლარირებული ბრუნვის დონისა და დეკლარირებული თანამშრომლების რაოდენობის შესაბამისად. 2013 წელს ევროკავშირში ჩატარებული გამოკითხვის თანახმად, ოციდან ერთ თანამშრომელს (5 %) არ ჰქონდა გაფორმებული სამუშაო ხელშეკრულება. ევროკავშირში დაურეგისტრირებელი საქმიანობა განსაკუთრებით გავრცელებულია ტურიზმის ინდუსტრიაში. ადამიანები, რომლებიც დაურეგისტრირებულ შრომით საქმიანობას ეწევიან, ვერ შეძლებენ მოკლევადიანი ფინანსური დახმარების მიღებას და ასევე შესაძლოა ვერ მიიღონ ვერანაირი სოციალური დახმარება მთავრობის მხრიდან. (Colin Charles Williams, 2020)

პანდემიის ზეგავლენა საქართველოს ტურისტულ ინდუსტრიაზე

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში საქართველოში შეინიშნებოდა ტურისტული ინდუსტრიის სწრაფი განვითარება. საქართველოს მთავრობამ დიდი ძალისხმევა გაიღო და დიდი ფინანსური რესურსები დახარჯა ტურისტული ინფრასტრუქტურის გასავითარებლად. თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტს, რომ ტურიზმი საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტის დაახლოებით 11%-ს აგენერი-

რებს, მაშინ მივხვდებით თუ რა დიდ როლს თამაშობს ეს დარგი ქვეყნის ეკონომიკურ ცხოვრებაში. ბოლო წლების განმავლობაში საქართველოში შეინიშნებოდა ვიზიტორთა ზრდის ტენდენცია. სულ უფრო მეტი ტურისტი და ვიზიტორი გამოხატავდა საქართველოში დაინტერესებას და მოგზაურობდა ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონებში. საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მონაცემების მიხედვით, მსოფლიოში კორონავირუსის პანდემიის გავრცელების შემდეგ მკვეთრად შემცირდა ვიზიტორთა რაოდენობა ქვეყანაში, რაც სასაზღვრო კონტროლის გამკაცრებით და საზღვრების ჩაკეტვით იყო გამოწვეული.

კორონავირუსმა მომაკვდინებელი დატრყმა მიაყენა საქართველოს ტურისტულ ინდუსტრიას: დაიხურა უარავი მუზეუმი, ტირისტული კომპანია, დაცარიელდა სასტუმროები, გაუქმდა არაერთი ავიარეისი, დაიხურა სამთო-სათხილამურო კურორტები. მკვეთრად შემცირებული ვიზიტორებისა და ტურისტების გამო ტურისტული კომპანიები და სასტუმროები იძულებული შეიქმნენ შვებულებაში გაეშვათ თავიანთი თანამშრომლები. ტურიზმის სექტორში დასაქმებული ადამიანების უმრავლესობა უმუშევარი დარჩა. (თინათინ მოსიაშვილი, 2020).

მკვეთრად შემცირდა შავი ზღვის სანაპიროზე დამსვენებელთა რაოდენობაც, რამაც დიდი ფინანსური ზარალი მიაყენა განსაკუთრებით აჭარის ქალაქებს. შავიზღვისპირა კურორტები დაცარიელდა და კორონავირუსის პანდემიის გავრცელების შემდეგ ტურისტების ქრონიკულ ნაკლებობას განიცდის. ბათუმისა, ქობულეთის და შავი ზღვისპირა ქალაქების სასტუმროების უმეტესობა, ვიზიტორებისა და ტურისტების შემცირების გამო, იძულებული შეიქმნა მკვეთრად შემცირებინა თანამშრომელთა რაოდენობა.

სასტუმროების ბიზნესში დასაქმებული ადამიანები აცხადებენ, რომ მდგომარეობა მართლაც კრიტიკულია და დახმარებისათვის საქართველოს მთავრობას მიმართავენ. ისინი მოითხოვენ საქართველოს მთავრობისაგან ინდივიდუალურ -სამართლებრივი აქტის მიღებას ტურიზმის სფეროში დასაქმებულ ორგანიზაციების, კომპანიების და სასტუმროების მხარდაჭერის მიზნით. (ლუკა პერტაია, 2020)

დასკვნა

მსოფლიოში შექმნილი მძიმე მდგომარეობის გამო, საჭიროა როგორც ცალკეულმა ქვეყნებმა, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციებმა შეიმუშაონ კრიზისიდან ტურიზმის გამოყვანის მკაფიო სტრატეგიული ხედვა და კრიზისის მართვის სტრატეგია. პანდემია თუ დიდხანს გაგრძელდა, მან შეიძლება მომაკვდინებელი დარტყმა მიაყენოს განსაკუთრებით იმ ქვეყნებს, რომელთა ეკონომიკა არ არის დივერსიფიცირებული და მხოლოდ ერთ დარგზე, ტურიზმზე არის დამოკიდებული. ასეთი ქვეყნები სერიოზულად დაზარალებიან პანდემიის გამო, ვინაიდან ტურიზმის სექტორში შემცირებული შემოსავლები მცირე და საშუალო ბიზნესსაც დიდ ფინანსურ ზარალს მიაყენებს.

ლიტერატურა:

Colin Charles Williams (2020) Impacts of the coronavirus pandemic on Europe's tourism industry: Addressing tourism enterprises and workers in the undeclared economy, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jtr.2395>

Yang Yang, Hongru Zhang & Xiang Chen (2020) Coronavirus pandemic and tourism: Dynamic stochastic general equilibrium modeling of infectious disease outbreak, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7147856/>

ILO (2020) COVID - 19 and the world of work: Impact and policy responses. Geneva, Switzerland: ILO,

- https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_738753.pdf
- Williams, C. C. (2017). *Entrepreneurship in the informal sector: An institutional perspective*. London, England: Routledge
- Stefan Gössling, Daniel Scott & Michael Hall (2020) *Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19*, *Journal of Sustainable Tourism*, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09669582.2020.1758708>
- თინათინ მოსიაშვილი (2020) კორონაეპიდემია – ტესტი საქართველოს ტურიზმის სფეროსთვის, <https://publika.ge/article/koronaepidemia-testi-saqartvelos-turizmis-sferostvis/>
- ლუკა პერტაია (2020) კორონავირუსის ფონზე სასტუმროებში ჯავშნები შემცირდა – ინდუსტრია დახმარებას ითხოვს, <https://netgazeti.ge/news/431488/>